

EN INFRASTRUKTUR
I FRAMKANT FÖR ETT
HÅLLBART ÖREBRO

Övergripande plan för nödvattenförsörjning

Örebro kommun

Sammanfattning

I enlighet med kommunfullmäktiges beslut, den 22 september 2021 §252 Ks 1008/2021 har arbetet med nödvattenplanen bedrivits i nära dialog med kommunens förvaltningar. Nödvattenplanen ska ses som kommunens samlade arbete med att hantera en situation där behov av försörjning av dricksvatten via nödvatten, inträffar. Det innebär att nödvattenplanen omfattar dels den övergripande planen som presenteras i ärendet, dels de arbete som förvaltningar och bolag bedriver inom sitt arbete med risk- och sårbarhetsanalyser, samt kontinuitets planering, med inriktning mot vattenförsörjning. I den föreliggande övergripande planen för nödvattenförsörjning sätts fokus på hanteringen av nödvattenförsörjning till de prioriterade grupperna i enlighet med kommunfullmäktiges beslut. Förvaltningarna och bolagen behöver dock planerna för störningar av vattenförsörjningen på ett mer generellt plan och hur detta påverkar deras verksamhet, till exempel hur avbrott i vatten för sanitet ska hanteras.

Den övergripande planen redovisar prioriteringar, inriktningar, avgränsningar och scenarion som kommunen ska förhålla sig till vid planeringen inför en nödvattensituation. Planen fastställer också de olika ansvarsstrukturerna som gäller med avseende på nödvattenförsörjning i Örebro kommun.

Utgångspunkten för planering för nödvattenförsörjning utgår från tre scenarion. Ingen tillgång till kommunalt, ledningsdistribuerat dricksvatten inom hela kommunen, bortfall av dricksvatten via ledningsdistribution i cirka 25 procent av Örebro centralort, samt vattenförsörjning vid kokningsrekommendation. I enlighet med kommunfullmäktiges beslut för den övergripande planen tillkommer planer för distribution och logistik i samtliga definierade scenarion. Tekniska nämnden ansvarar för distributions- och logistikplanerna planerna. Dessa uppdateras vid behov eller minst vart annat år. Tekniska nämnden ansvarar även för att ta fram och ajourhålla en kommunikationsplan kring Örebros samlade nödvattenhantering.

Innehåll

1	Inledning.....	4
	Bakgrund.....	4
	Syftet med planen.....	4
	Vem omfattas av planen.....	4
	Lagbestämmelser	4
2	Plan	6
	Inriktning.....	6
	Planeringsförutsättningar	6
	Prioriterade verksamhetsområden:.....	6
	Koppling till andra styrande dokument.....	7
	Avgränsningar	7
	Sekretess och säkerhetsskydd.....	7
	Förtydligande om den enskildes, fastighetsägares och andra organisationers ansvar	7
	Scenarion	8
3	Ansvarsfördelning i Örebro kommun	9
	Nämnder och bolagsstyrelser	9
	VA-huvudmannen.....	9
4	Referenser.....	11
	Litteratur	11

1 Inledning

Örebro kommuns styrande dokument är förutsättningarna för att staden ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument. Örebro grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i kommunens verksamheter. De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag.

Utgångspunkterna för styrningen av Örebro kommun är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Örebro politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan.

Inom Örebro gäller på kommunövergripande nivå de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Örebro kommuns nämnder och bolagsstyrelser.

Bakgrund

Det förekommer situationer när det inte går att använda vatten från det vanliga vattenledningsnätet. Då behöver vattnet distribueras till konsumenter på annat sätt, exempelvis i tankar. Detta kallas för nödvatten. Nödvatten är dricksvatten som distribueras på annat sätt än genom vattenledningsnätet. För att hantera en sådan situation är planering och prioritering nödvändigt. Nödvattenförsörjningen är en del av Örebro kommuns arbete med krisberedskap och civilt försvar.

Syftet med planen

Den övergripande planen för nödvattenförsörjning syftar till att:

- fastställa inriktning och prioritetsordning för nödvattenförsörjning
- klargöra ansvarsområden och arbetsfördelning vid nödvattenförsörjning
- effektivt kunna hantera en allvarlig störning av dricksvattenförsörjningen så att konsekvenserna minskar för den enskilde och samhället.

Vem omfattas av planen

Denna plan omfattar Örebro kommuns nämnder och bolagsstyrelser. Delägda bolag där Örebro kommun är majoritetsägare är skyldiga att förhålla sig till denna plan. Planen gäller tills vidare.

Lagbestämmelser

Det finns idag ingen lagstiftning som entydigt reglerar prioritering av dricksvatten i en nödvattensituation men inte heller någon lag som förhindrar prioriteringen på ett generellt plan. Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster styr VA-huvudmannens

verksamhet och syftar till att säkerställa att dricksvattenförsörjning och avloppsavledning ordnas i ett större sammanhang, om det behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. Enligt allmänna bestämmelser om den allmänna VA-anläggningen (ABVA) som kommuniceras till alla VA-abonnenter, så garanterar inte VA-huvudmannen att ett visst vattentryck eller en viss vattenmängd per tidsenhet alltid kan levereras.

Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap syftar till att kommuner skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Därigenom ska kommunerna också uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar.

2 Plan

Denna övergripande plan för nödvattenförsörjning fastställer inriktning, planeringsförutsättningar och ansvarsfördelning för nämnder och bolagsstyrelser gällande nödvattenförsörjning. Planen omfattar störningar i dricksvattenförsörjningen som kan uppstå utmed hela hotskalan, såväl vid fredstida krissituationer som en situation med krigsfara eller krig (höjd beredskap). Planen samt den nämnds- och styrelsespecifika planeringen som tas fram utifrån denna utgör tillsammans Örebro kommuns nödvattenförsörjning. Tekniska nämnden ansvarar för att distributions- och logistikplanerna uppdateras vid behov eller minst vart annat år. Tekniska nämnden ansvarar även för att ta fram och ajourhålla en kommunikationsplan kring Örebros samlade nödvattenhantering.

Inriktning

Utgångspunkten är att prioriteringen av nödvatten ska göras så att påverkan på den enskilda människan och samhället blir så liten som möjligt. Verksamheter som har stor betydelse för liv och hälsa prioriteras högst, därefter verksamheter som har stor betydelse för samhällets funktionalitet. Särskild hänsyn ska tas till sårbara grupper samt enligt barnkonventionen även till barn.

Planeringsförutsättningar

Det som i första hand ska prioriteras vid en vattenbristsituation är människors liv och hälsa. Det innebär i princip att verksamheter inom vård, och omsorg är högst prioriterade. Därefter ska skyddsvärdet samhällets funktionalitet beaktas. Det innebär att samhällsviktiga verksamheter samt verksamheter inom utbildning, livsmedelsproduktion och övriga försörjningsystem om möjligt ska prioriteras vid en nödvattensituation.

Utifrån detta anges nedan hur Örebro kommun prioriterar vid nödvattenförsörjning. Prioriteringarna är beslutade i kommunfullmäktige vid fastställandet av styrdokumentet för nödvattenförsörjning den 22 september 2021 § 252, Ks 1008/2021. Prioritering av verksamhet inom respektive prioritetsklass ska göras i samråd med berörda. Detta är dimensionerande för nämnds eller verksamhets respektive planering.

Tidsaspekt för när prioriterade grupper förväntas få tillgång till nödvatten är viktigt för verksamheternas egna nödvattenplaneringar. Beroende på scenario kommer tiden för levererat nödvatten till utskänkingsplats att variera. VA-huvudmannen ska i distributionsplanen ha med uppskattad tidsberäkning för utkörning samt bevaka råd från myndigheter, dessa beräkningar ska kommuniceras till prioriteringsgrupperna.

Prioriterade verksamhetsområden:

Prioritetsgrupp 1:

- Vård och omsorg
- Centralkök/tillagningskök/mottagningskök
- Grundskolor och förskolor

Prioritetsgrupp 2:

- Allmänhet

Prioritetsgrupp 3: (i mån av tillgång till vatten)

- Övriga prioriterade verksamheter)

Koppling till andra styrande dokument

- ABVA 2010 - Allmänna bestämmelser för användande av Örebro kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning § 184, Ks 1183/2009

Avgränsningar

Utgångspunkten för planering om nödvattenförsörjning utgår från tre scenarion. Ingen tillgång till kommunalt, ledningsdistribuerat dricksvatten inom hela kommunen, bortfall av dricksvatten via ledningsdistribution i cirka 25 procent av Örebro centralort, samt vattenförsörjning vid kokningsrekommendation. Nödvattenplaneringen innefattar ej tillhandahållande av kärl för hämtning av dricksvatten för allmänheten.

Nödvattenplanering omfattar inte åtgärder för klimatanpassning som till exempel kan föranleda situationer av långvarig vattenbrist.

Sekretess och säkerhetsskydd

Delar av den information som tas fram i samband med planering för nödvattenförsörjning i respektive nämnd och styrelse kan komma att hamna under sekretess enligt Offentlighet och sekretesslagen (OSL) och i vissa fall även behöva säkerhetsskyddsklassificeras enligt säkerhetsskyddslagen. Detta måste kontinuerligt bedömas av informationsägaren i berörd nämnd eller styrelse enligt riktlinjer för informationssäkerhet i Örebro kommun och/eller säkerhetsskyddsplan för Örebro kommun.

Förtydligande om den enskildes, fastighetsägares och andra organisationers ansvar

Vid avbrott i vattenförsörjningen får den enskilde och verksamheter själva hämta vatten vid hämtställen i eget medhavt lämpligt kärl. Den enskilde har även ett ansvar att följa rådande anvisningar vid hämtning av nödvatten för att undvika konflikter och kontaminering av nödvattnet. Vid kokrekommendation får den enskilde och verksamheter själva koka sitt vatten enligt anvisningar eller hämta vatten vid hämtställen i eget medhavt lämpligt kärl. Vid begränsad vattentillgång är fastighetsägare skyldiga att reducera sin vattenförbrukning enligt anvisningar från VA-verksamheten. Fastighetsägare och verksamhetsutövare, som exempelvis industri, livsmedelsproducerande företag och djurhållare, som har behov av kontinuerlig vattentillförsel bör tillse att ha en egen plan för att kunna hantera störningar i dricksvattenförsörjningen. Exempelvis bör lantbrukare med stora djurbesättningar som ansluter sig till kommunalt VA behålla sin enskilda vattentäkt som reserv om det är möjligt. Alla kommuninvånare och verksamheter har ett eget ansvar för att skapa alternativa lösningar för sanitet.

Prioritetsklasserna utgår ifrån Livsmedelsverkets guide för planering av nödvattenförsörjning. Utöver ovan kategorisering kan ytterligare verksamheter och funktioner som är sårbara eller har kritiska beroenden till dricksvattenförsörjning läggas till. Prioriteringar gäller även under skärpt beredskap och högsta beredskap (höjd beredskap) och då med tillägget att vid behov stödja Försvarmakten.

Scenarion

Nedan beskrivna scenarion ska användas som utgångspunkt i respektive nämnd och styrelses planering. Varje krissituation är unik och kan variera i omfattning, men nedanstående typscenarier ska användas som utgångspunkt i planeringen. Dessa kan skalas upp och ner beroende på omfattning och händelse.

Scenario 1

Vattenbrist inom hela Örebro kommun. Inget dricksvatten finns att tillgå i ordinarie ledningsnät under en period upp till tre månader. Förutom bortfall av dricksvatten är det även starkt begränsad försörjning av el, drivmedel och livsmedel generellt. Stora svårigheter att få hjälp och stöd från andra kommuner eller nationella aktörer och en mycket ansträngd personalsituation inom hela kommunen.

Scenario 2

Dricksvattenbrist inom cirka 25 procent av Örebros centralort under en period upp till 10 dygn. 25 procent motsvarar till exempel ett område norr om Svartån och väster om järnvägen, dvs hela Väster. Motsvarande bortfall kan dock ske i alla delar av Örebro. Övriga samhällsfunktioner såsom el, drivmedel och personalförsörjning fungerar. I scenariot är det möjligt att flytta verksamheter inom kommunen.

Scenario 3

Kokningsrekommendationer för användning av dricksvatten finns i hela eller delar av kommunen.

3 Ansvarsfördelning i Örebro kommun

Örebro kommuns krishantering utgår ifrån de tre grundprinciperna; ansvars-, likhets- och närhetsprincipen. Ansvarsprincipen innebär att ansvaret för verksamheten inte förändras när en samhällsstörning inträffar. Staden ska inom sitt geografiska område verka för att olika aktörer i kommunen samverkar i planerings- och förberedelsearbetet samt kring de krishanteringsåtgärder som vidtas vid en händelse.

Nämnder och bolagsstyrelser

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att:

- utifrån planeringsförutsättningar avseende nödvatten analysera de konsekvenser som kan uppstå i verksamheten samt planera för hantering av dessa
- dimensionera planeringen utifrån ansvarsområde, verksamhetens risker och den samhällsviktiga verksamhet som nämnden/bolagsstyrelsen bedriver
- planera för att inom eget verksamhetsområde prioritera vatten
- vid störningar i vattenförsörjningen samverka och stödja varandra
- planera för att kunna minska sin förbrukning av vatten när så påkallas
- planera för att kunna hantera sin vattenförsörjning vid kokningsrekommendationer
- Säkerställa egna resurser i form av personal, material, logistik, nödvattenutrustning, med mera utifrån planeringsförutsättningarna i denna plan
- planera för att kunna aktivera interna nödvattenrutiner när omfattningen på störningen kräver det för att öka möjligheten att hantera störningen på ett tillfredsställande sätt.

Utöver dessa gemensamma uppgifter så anges ett antal nämnder och bolagsstyrelser särskilt nedan. Nämnder och bolagsstyrelser med särskilda uppdrag i denna riktlinje ska tillse att revidering av planeringen sker två gånger per mandatperiod och vid behov.

VA-huvudmannen

Tekniska nämnden har som stadens VA-huvudman i uppdrag att tillgodose invånarnas och övriga brukares behov av en säker, effektiv och miljömässig vattenförsörjning. Tekniska nämnden ska vid störningar i vattenförsörjningen så snabbt som möjligt återställa normal leveransförmåga samt fram till dess skyndsamt tillhandahålla nödvatten utifrån prioritering.

Tekniska nämnden ansvarar för att:

- ha förmåga att skyndsamt starta upp arbete för att återställa normal leveransförmåga av vatten vid en störning
- identifiera prioriterade verksamheter inom Örebro kommuns geografiska område i samråd med verksamhetsutövaren och kommunledningsförvaltningen
- föra en dialog med identifierade offentliga och privata aktörer om deras nödvattenbehov och om vilka egna reservlösningar som finns i verksamheterna
- identifiera lämpliga uppställningsplatser för nödvattentankar i samråd med berörda aktörer
- vid störningar i vattenförsörjningen initiera samverkan om nödvattenförsörjningen med berörda aktörer
- planera för och beräkna hur stora volymer nödvatten som kan levereras på kort respektive lång sikt

- ha förmåga att skyndsamt efter beslut kunna försörja berört område med nödvatten enligt fastslagna prioriteringar
- säkerställa egna resurser i form av personal, material, logistik, nödvattenutrustning, reservkraft med mera utifrån planeringsförutsättningarna i denna plan
- följa den nationella utvecklingen för att säkerställa att statliga medel för planering och materiel för nödvattenförsörjning söks
- informera berörda vid otjänligt vatten eller vid vattenavbrott i enlighet med Örebro kommuns riktlinje för kriskommunikation
- initiera och ta emot hjälp från den nationella vattenkatastrofgruppen (VAKA)
- planera för och analysera när bevakning av utplacerade nödvattentankar behövs

4 Referenser

Litteratur

Livsmedelsverkets föreskrifter om Dricksvatten, SLV FS 2001:30

Lag om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser och höjd beredskap, LEH 2006:544

Lag om allmänna vattentjänster, LAV 2006:412

Livsmedelsverkets Guide för nödvattenförsörjning, utgåva 1. 2017. ISBN:978-91-7714-258-4

Allmänna bestämmelser för användande av Örebro kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning (ABVA) § 184, Ks 1183/2009